Освітня програма
«Ліга крилатих»

Рівень базової середньої освіти

Цикл базового предметного навчання
(7–9 класи)

Київ-2026

Вступ

Освітня програма «Ліга крилатих» (рівень базової середньої освіти, цикл базового предметного навчання, 7–9 класи) (далі – Програма) створена для закладів загальної середньої освіти відповідно до Закону України «Про освіту» (№2145-VIII від 05.09.2017), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (№463-IX від 16.01.2020), Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898), розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року» з урахуванням принципів сучасної освітньої політики і Стратегії розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року (https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/190523_Strategiya-osvitnihtsinyuvan_UTSOYAO.pdf) тощо. У Програмі реалізовано наступність і послідовність основних підходів, принципів, форм, методів тощо освітньої програми «Ліга крилатих» базової середньої освіти, адаптаційного циклу (5-6 класи)».

Програма спрямована на реалізацію мети базової середньої освіти, визначеної Державним стандартом базової середньої освіти, і передбачає забезпечення цілісного й гармонійного розвитку особистості, набуття нею досвіду виконання різних видів діяльності на циклі базового предметного навчання рівня базової середньої освіти, закладення основ для подальшого здобуття освіти на рівні профільної середньої освіти (академічного або професійного спрямування). Основними наскрізними завданнями Програми визначено такі: формування ключових компетентностей, а також наскрізних умінь учнів; гармонійний психічний і фізичний розвиток особистості; формування активної громадянської позиції, здатності конструктивно взаємодіяти й співпрацювати, розвиток критичного мислення, ініціативності, самостійності в здобуванні знань, виховання шанобливого ставлення до національно-культурних цінностей тощо. Предметні цілі й завдання конкретизовано у вступних частинах до навчальних програм з навчальних предметів / інтегрованих курсів.

Прикметною ознакою Програми є її побудова на засадах інтегративного, діяльнісного й компетентнісного підходів. Це дало змогу зреалізувати особистісну орієнтацію навчання, узгодити й структурувати зміст навчальних предметів й інтегрованих курсів, обрати оптимальний і доцільний для реалізації мети й завдань Програми дидактико-методичний інструментарій, закласти основи для реалізації визначених у чинному законодавстві ціннісних орієнтирів сучасної освіти. Наступність і перспективність між циклами – адаптаційним і базовим предметним навчанням – зреалізовано на рівні змістового, діяльнісного й результативного компонентів, зокрема в змісті розроблених навчальних предметів / інтегрованих курсів наскрізно передбачено формування вмінь, які є предметом уваги міжнародного дослідження якості освіти PISA.

Особистісна зорієнтованість навчання забезпечена завдяки врахуванню індивідуальних психологічних і вікових особливостей здобувачів освіти, що сприяє розвитку мотиваційно-ціннісної сфери й критичного мислення, формуванню ціннісних орієнтирів учнів й емоційного інтелекту, дає змогу активізувати їхню когнітивну діяльність, набути навичок соціальної адаптації тощо.

У Програмі впроваджено вертикальну, горизонтальну й діагональну інтеграцію на рівні змісту й процесу навчання. Це дало змогу:

– побудувати навчальні програми на засадах концентрично-спірального підходу, що вможливлює поступове й системне досягнення здобувачами освіти результатів навчання, а також подолання освітніх втрат, стимулює здобувачів освіти до мобільного переносу знань, самостійного пошуку і виявлення причиново-наслідкових зв'язків між процесами і явищами, які вивчають;
– застосувати соціокультурну тематику, що становить системний перелік відомостей міжпредметного характеру, вивчення яких зумовлює об'єктивне посилення процесу інтеграції, а також формування мотиваційно-ціннісної сфери учнів і розширення їхнього світогляду;
– упровадити інтегровані групові проєкти, тематика й проблематика яких зорієнтована на підготовку до профільного навчання.

Змістом програми передбачено взаємопов'язане й узгоджене виконання учнями дослідницької, текстової, пошукової, проєктної, творчої та інших видів діяльності, що дасть змогу забезпечити ефективне формування визначених Державним стандартом базової середньої освіти наскрізних умінь і ключових компетентностей.

Мовно-літературну освітню галузь реалізують навчальні предмети «Українська мова», «Англійська мова» й інтегрований курс «Література». Мета навчального предмета «Українська мова» полягає у формуванні компетентного мовця, здатного логічно, креативно, критично мислити й самореалізовуватися в різних видах діяльності, носія духовності, традицій і культури українського народу.

Мета навчального предмета «Англійська мова» – здобування учнями досвіду спілкування англійською мовою, розвиток умінь з усіх видів мовленнєвої діяльності задля реалізації ефективного міжкультурного спілкування. Зміст програми спрямований на формування стійкої мотивації, інтересу до вивчення особливостей англомовного світу, а також на розвиток ціннісного ставлення до історії, культури, звичаїв, традицій, адже навчання англійської мови в 7–9 класах має забезпечити розуміння особливої ролі англійської мови й культури в сучасному глобалізованому світі. Крім того, програма зорієнтована на здобування й збагачення комунікативного досвіду учнів для підтримки ефективної міжкультурної комунікації. Для цього акцентовано увагу на розвитку в здобувачів освіти навичок сприймання, розуміння, інтерпретації і продукування усних і писемних текстів.

Метою інтегрованого курсу «Література» на циклі базового предметного навчання (7–9 класи) є засвоєння здобувачами освіти морально-етичних і художніх цінностей української і зарубіжної літератури, сприймання художньої літератури як особливого мистецтва слова, розвиток мотивації до читання, відчуття прекрасного, формування здатності компетентно осмислювати художні тексти з урахуванням історико-культурного процесу, власного життєвого й читацького досвіду, творчо використовувати їх під час усної і писемної комунікації в різних життєвих ситуаціях на основі принципів академічної доброчесності.

Математичну освітню галузь реалізує інтегрований курс «Математика», спрямований на формування вмінь узагальнювати й аналізувати інформацію математичного змісту, критично оцінювати, використовуючи різні способи, необхідність і достовірність її, доцільно використовувати задля розв'язування навчальних і життєвих ситуацій; розвиток пізнавальних здібностей учнів, логічного, абстрактного, математичного й критичного мислення; удосконалення вмінь аналізувати проблемні ситуації та обирати ситуаційно доцільні способи їх розв'язання за допомогою

математичних методів, критично оцінювати досягнутий результат; на опанування математичної мови й розвиток здатності усвідомлено вживати математичні терміни для опису, пояснення, розкриття певних процесів, явищ, об'єктів; стимулювання й підтримання наполегливості учнів в оволодінні новими способами, методами й алгоритмами; закладання основ для опанування математики на наступних освітніх рівнях – профільному й фаховому.

Інтегрований курс «Природничі науки» спрямований на реалізацію мети природничої освітньої галузі й частково соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі. Ідеться про формування особистостей, які знають і розуміють основні закономірності природи, володіють певним інструментарієм з її дослідження, виявляють допитливість, засновану на здобутих знаннях і пізнавальному досвіді, усвідомлюють цілісність природничо-наукової картини світу, здатні оцінити вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий (збалансований) розвиток суспільства й можливі наслідки людської діяльності в природі, відповідально взаємодіють із навколишнім природним середовищем, дбають про безпеку, здатні до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб.

У розв'язанні теоретичних і практичних завдань особливу увагу приділено розвиткові наукового мислення, яке тісно пов'язане зі змогою на основі розумових висновків пояснювати явища і процеси, висувати ідеї і прогнозувати способи їх втілення; формуванню культури дослідження як знання практик і понять, на яких ґрунтується дослідження, зокрема емпіричне (наприклад, повторні вимірювання для мінімізації похибки й зменшення невизначеності, опрацювання даних й інші стандартні процедури для отримання доказових результатів і висновків); розумінню функції запитань, спостережень, теорій, гіпотез, моделей та аргументів у науці; визнанню різних форм наукового дослідження й ролі, яку відіграє взаємна перевірка в установленні надійних знань; дотриманню правил безпеки життєдіяльності й організації робочого місця, засад академічної доброчесності.

Мета інтегрованого курсу «Історія та суспільні науки» – сформувати національно свідому особистість, яка виявляє ініціативність та активність у громадському житті, гармонійно, толерантно й конструктивно взаємодіє з іншими людьми, поважає їхні права і свободи, реагує на суспільні зміни через осмислення історичних явищ та процесів України і світу. Особливості інтеграції в змісті курсу «Історія та суспільні науки» полягають у тому, що програма курсу поєднує історію і суспільні науки: економіку, етику і право, зміст яких відповідає громадянській та історичній, соціальній і здоров'язбережувальній освітнім галузям.

Світоглядною основою програми є спільне гуманітарне підґрунтя зазначених галузей і наук, що дає змогу розкрити минуле й сьогодення людства з позицій багатоаспектності, полікультурності, поліетнічності, урізноманітнити відповідні освітні практики дитини. У змісті зазначеного курсу суспільні науки – економіку, етику, право – учні розглядають /досліджують не ізольовано, а як інтегративні частини загального історичного процесу. Кожна із цих наук має свої основи знань, сюжети, персоналії, водночас вони оптимально інтегруються з власне історичним змістом, увиразнюють його багатоаспектність, є сутнісною ознакою багатьох ключових компетентностей і наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Суспільні науки в освітній програмі – не наукові наративи, а чинники розвитку людства на певному етап його поступу.

Реалізацію інформатичної освітньої галузі забезпечує навчальний предмет «Інформатика», зміст якого спрямований на розвиток особистості, здатної розв'язувати проблеми з використанням цифрових інструментів і технологій для розвитку, творчого самовираження, створення умов задля власного й суспільного добробуту; формування в неї критичного мислення й навичок безпечної і відповідальної діяльності в інформаційному суспільстві, а також здатності безпечно й етично застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні й інших життєвих ситуаціях; виховання шанобливого ставлення до суспільства, навколишнього природного середовища, національних і культурних цінностей українського народу.

Мистецьку й технологічну освітні галузі реалізує інтегрований курс «Арттехнології», спрямований на збагачення практичної художньо-творчої і предметно-перетворювальної діяльності здобувачів освіти на основі виховання в них емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва й дійсності; морально-етичне, естетичне, трудове, екологічне виховання учнів, розвиток художніх інтересів; формування художньої, проєктно-технологічної культури здобувачів освіти і культури міжособистісної взаємодії в різних формах; стимулювання учнів до творчого самовираження засобами мистецтва й технологій; формування інтересу до національної і світової мистецької спадщини, традицій українського народу, до витворів мистецтва й технології їх створення тощо.

Реалізація мети й компетентнісного потенціалу соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі відбувається в такий спосіб: безпосередньо під час опанування інтегрованих курсів «Природничі науки» та «Історія та суспільні науки», розосереджено в процесі виконання компетентнісно орієнтованих завдань на заняттях з інших навчальних предметів й інтегрованих курсів, опанування яких передбачено навчальним планом, наскрізно впродовж навчального року під час виконання учнями інтегрованих проєктів і розгляду соціокультурних тем. Побудова такої цілісної системи з наскрізними питаннями здоров'я, добробуту й безпеки передбачає певну послідовність: на рівні ознайомлення в 5–6 класах і методологічно в 7–9 класах, відповідно до специфіки кожного навчального предмета / інтегрованого курсу.

Вимоги до осіб, які можуть розпочати або продовжити навчання за цією освітньою програмою

Розпочати навчання за освітньою програмою можуть учні, які досягли результатів навчання, визначених освітніми програмами для адаптаційного циклу базової середньої освіти (5–6 класи). Свідченням цього має бути відповідний документ, що містить результати річного оцінювання. У разі відсутності результатів річного оцінювання учень / учениця / учні мають змогу пройти річне оцінювання впродовж першого семестру навчального року.

Загальний обсяг навчального навантаження

Загальний обсяг навчального навантаження зорієнтовано на роботу закладу загальної середньої освіти за 5-денним навчальним тижнем. Він становить 3745 годин, як визначено Базовим навчальним планом Державного стандарту базової середньої освіти (додаток 23).

Навчальний план

Освітні галузі	Предмети та інтегровані курси	Навантаження	Кількість годин		
			7 кл.	8 кл.	9 кл.
Мовно-літературна	**Українська мова**	тижд.	**3**	**3**	**3**
		рік	105	105	105
	Література	тижд.	**3,5**	**3,5**	**3,5**
		рік	122,5	122,5	122,5
	Англійська мова*	тижд.	**3,5**	**3,5**	**3,5**
		рік	122,5	122,5	122,5
Математична	**Математика**	тижд.	**5**	**5**	**5**
		рік	175	175	175
Природнича, соціальна та здоров'я-збережувальна	**Природничі науки****	тижд.	**8**	**9,5**	**9,5**
		рік	280	332,5	332,5
Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна	**Історія та суспільні науки*****	тижд.	**3**	**3,5**	**4**
		рік	105	122,5	140
Інформатична	**Інформатика**	тижд.	**2**	**2**	**2**
		рік	70	70	70
Мистецька й технологічна	**Арттехнології**	тижд.	**3**	**2**	**2**
		рік	105	70	70
Фізична культура	**Фізична культура**	тижд.	**3**	**3**	**3**
		рік	105	105	105
Загалом (без фізичної культури + фізична культура)		тижд.	**34 (31+3)**	**35 (32+3)**	**35,5 (32,5+3)**
		рік	**1190**	**1225**	**1242,5**
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, вибіркових освітніх компонентів, проведення індивідуальних консультацій і групових занять****		тижд.	**1**	**1**	**0,5**
		рік	35	35	17,5
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження			32	33	33
Усього (без фізичної культури + фізична культура; без урахування поділу класів на групи)			35 (32+3)	36 (33+3)	36 (33+3)

*Години на вивчення другої іноземної мови можна виділити за рахунок перерозподілу навчальних годин мовно-літературної галузі, інших освітніх галузей (математичної та інформатичної), а також додаткових годин. Модельну навчальну програму для вивчення другої іноземної мови заклад загальної середньої освіти вибирає самостійно з переліку програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

**Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в межах інтегрованого курсу «Природничі науки»: 7-мі класи: природнича освітня галузь – 262,5 год./рік; соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь – 17,5 год./рік; 8-мі класи: природнича освітня галузь – 315 год./рік; соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь – 17,5 год./рік. 9-ті класи: природнича освітня галузь – 315 год./рік; соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь – 17,5 год./рік.

***Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в межах інтегрованого курсу «Історія та суспільні науки»: 7-мі класи: громадянська та історична освітня галузь – 87,5 год./рік; соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь – 17,5 год./рік; 8-мі класи: громадянська та історична освітня галузь – 105 год/рік, соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь – 17,5 год./рік; 9-ті класи: громадянська та історична освітня галузь — 122,5 год./рік; соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь – 17,5 год./рік.

****Додаткові години можна використати для забезпечення диференціації та індивідуалізації навчання, задоволення освітніх потреб груп й окремих учнів й учениць. Зокрема, для вивчення навчальних предметів / інтегрованих курсів чи проведення індивідуальних і/або групових занять тощо.

Перелік навчальних програм

Освітня галузь	Предмет / інтегрований курс / курс за вибором	Повна назва програми (із зазначенням: модельна / навчальна)
Мовно-літературна	Українська мова	Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол № 3 засідання експертної комісії з української мови від 27.02.2024)
	Література	Фідкевич О. Л. Література. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол № 3 засідання експертної комісії з літератури (української і зарубіжної) від 28.02.2024)
	Англійська мова	Горошкін І. О. Англійська мова. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол № 4 засідання експертної комісії з іноземних мов від 17.04.2024)
Математична	Математика	Селютина О. М., Теплякова О. Б. Математика. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол № 3 засідання експертної комісії з математики від 28.02.2024)
Природнича, соціальна та здоров'я-збережувальна	Природничі науки	Задорожний К. М., Засєкіна Т. М., Лашевська Г. А., Полтавченко Д. В., Рудич М. В. Природничі науки. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол №3 засідання експертної комісії із здоров'я, безпеки та добробуту від 05 серпня 2024 року; протокол №11 засідання експертної комісії з фізики й астрономії від 29 липня 2024 року; протокол №12 засідання експертної комісії з географії від 08 серпня 2024 року; протокол №9 засідання експертної комісії з біології та екології від 12 серпня 2024 року; протокол №12 засідання експертної комісії з хімії від 12 серпня 2024 року)
Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна	Історія та суспільні науки	Малієнко Ю. Б., Дудар О. В. Історія та суспільні науки. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол №1 засідання експертної комісії із здоров'я, безпеки та добробуту від 25 січня 2024 року; протокол № 8 засідання експертної комісії з історії від 04 червня 2024 року; протокол № 4 засідання експертної комісії з громадянської освіти та правознавства від 05 червня 2024 року)
Інформатична	Інформатика	Завалій О.М., Твердохліб І.А. Інформатика. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол

Освітня галузь	Предмет / інтегрований курс / курс за вибором	Повна назва програми (із зазначенням: модельна / навчальна)
		№ 3 засідання експертної комісії з інформатики від 28.03.2024)
Мистецька й технологічна	Арттехнології	Жиган І. М., Калашникова О. В., Кондратова В. В., Проша А. В., Чистякова Л. О. Арт-технології. 7–9 класи. Навчальна програма (Схвалено для використання в освітньому процесі; протокол № 2 засідання експертної комісії з технологій від 23.02.2024; протокол № 2 засідання експертної комісії з мистецтва від 06.03.2024)
Фізична культура	Фізична культура	Баженков Є. В., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Дутчак М. В., Дніпров О. С., Бідний М. В., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Малечко Т. А., Омельяненко І. О., Волкова І. В., Педан О. С. та інші). Фізична культура. 7-9 класи Модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 24 липня 2023 року № 883).

Форми організації освітнього процесу

Вибір форми організації освітнього процесу залежить від матеріально-технічного й кадрового забезпечення закладу освіти, можливостей фонду захисних споруд, зумовлений освітніми потребами здобувачів освіти, їхніми віковими особливостями, рівнем фізичного й психічного розвитку.

Програмою передбачено доцільне й дидактично вмотивоване поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій і форм (STEM-освіти, змішаного навчання, «перевернутого класу», SWOT-аналізу, можливостей штучного інтелекту, рольових ігор, квестів тощо); методів («навчаюсь, навчаючи інших», методу проєктів, дослідницько-пошукових й інтерактивних, ситуаційних і текстових вправ тощо), засобів (карт пам’яті, блок-схем, навчальних застосунків, «хмар слів» тощо) організації освітнього процесу, проведення спостережень й експериментів, участь у дискусіях, використання компетентнісно орієнтованих і дивергентних завдань, застосування цифрових технологій для презентації здобутих результатів тощо.

У змісті розроблених навчальних програм з навчальних предметів / інтегрованих курсів закладено можливості для індивідуалізації і диференціації навчання учнів.

Форми й види оцінювання результатів навчання учнів

Мета оцінювання результатів навчання учнів на другому циклі базової середньої освіти – відстежити їхній поступ у набутті наскрізних умінь, оволодінні ключовими компетентностями й досягненні визначених навчальними програмами очікуваних результатів навчання.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання.

Формувальне оцінювання дає змогу визначити перспективи навчального поступу здобувачів освіти в досягненні результатів навчання, з'ясувати їхні навчальні пріоритети й окреслити напрями задоволення їхніх освітніх потреб. Поточне оцінювання використовують для визначення проміжного рівня досягнення учнями очікуваних результатів навчання в межах вивченої теми або розділу.

Підсумкове оцінювання здійснюють для перевірки відповідності результатів навчання очікуваним показникам. Періодичність підсумкового тематичного оцінювання, зокрема й проведення підсумкових робіт, визначає вчитель, зважаючи на мету, завдання й зміст навчальної програми з навчального предмета / інтегрованого курсу. Підсумкове семестрове оцінювання є узагальненим результатом вивчення навчальних предметів й інтегрованих курсів, передбачених навчальним планом. Підсумкове річне оцінювання здійснюють на основі семестрових оцінок за I і II семестри. Результати поточного й підсумкового оцінювання фіксують у класному журналі. Зокрема, з міжгалузевих інтегрованих курсів «Природничі науки» й «Арттехнології» рекомендовано робити це відповідно до рішення педагогічної ради закладу освіти (за виокремленими в навчальних програмах концентрами або загалом за курс).

Заклад освіти може обрати власну шкалу оцінювання. У такому разі має бути розроблена послідовність переведення цієї шкали у 12-бальну шкалу оцінювання.

У Програмі дотримано послідовності й наступності в основних підходах до оцінювання між циклами другого рівня базової середньої освіти, зокрема критеріях і показниках кожного з них:

знаннєвий – розуміння сприйнятого, правильність, вичерпність / лаконічність (залежно від завдання), логічність і змістовність відповіді, конкретність і переконливість у доборі прикладів;

мотиваційно-діяльнісний – репродуктивний (виконання за зразком, використовуючи ключові слова й словосполучення; установлення відповідності, порівняння, зіставлення, доповнення, наслідування тощо), репродуктивно-продуктивний (узагальнення й систематизація інформації, відтворення її, аналізування, спостереження, володіння термінологією тощо), продуктивний (інтерпретування, критичне й об'єктивне оцінювання й використання засвоєного, прогнозування способів застосування його, установлення причиново-наслідкових зв'язків, дослідження проблеми й самостійне розв'язання її, використовуючи ситуаційно доцільні способи, стратегії і засоби, формулювання аргументованих висновків, конструктивна й продуктивна співпраця задля досягнення певного результату);

ціннісно-ставленнєвий – ставлення до себе, інших осіб, процесів, явищ, керування емоційним станом, здатність до самоосвіти й саморозвитку;

рефлексійний – здатність аналізувати свою діяльність, а також діяльність інших осіб, визначати способи поліпшення результатів навчання, оцінювати ризики й наслідки прийнятих рішень.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 7–9 класів сформульовано відповідно до чинного законодавства.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 7–9 класів

Рівень результатів навчання	Бал	Загальна характеристика Здобувач освіти
початковий	1	з допомогою інших осіб визначає об’єкт або предмет вивчення, виконує репродуктивні завдання, припускаючись помилок
	2	переважно самостійно визначає об’єкт або предмет вивчення, виокремлює його поодинокі ознаки й характеристики, добирає інформацію з відкритих джерел, фіксує її в зручний спосіб і представляє винятково з допомогою інших осіб
	3	самостійно визначає об’єкт або предмет вивчення й переважно доцільно ілюструє прикладами відповіді на репродуктивні запитання; за підтримки педагогічного працівника чи інших осіб виявляє проблему дослідження й добирає із запропонованого переліку відповідні об’єкти, явища або їхні властивості; водночас відчуває труднощі під час встановлення причиново-наслідкових зв’язків й аналізу власної діяльності; висловлюванням бракує логічності й переконливості
середній	4	відтворює здобуту в різний спосіб інформацію, спираючись на ключові слова й словосполучення, план, зразок тощо; за зразком і/або запропонованим алгоритмом характеризує виучуваний об’єкт, здебільшого правильно відповідає на уточнювальні запитання; виконує репродуктивні вправи й завдання, припускаючись помилок; інколи виявляє бажання співпрацювати з іншими здобувачами освіти задля розв’язання проблемних ситуацій
	5	застосовує інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел; виконує навчальні дії за планом, зразком, алгоритмом; з допомогою педагогічного працівника або інших осіб виявляє проблему дослідження й добирає із запропонованого переліку об’єкти / явища, властивості об’єктів / явищ, які можна дослідити; співпрацюючи з іншими, відчуває труднощі в регулюванні власного емоційного стану
	6	застосовує інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, записує її, постійно віддаючи перевагу лише одній якійсь формі; усно / письмово відтворює навчальний матеріал, подеколи ілюструючи своє висловлення дібраними прикладами, переважно неповно й лаконічно відповідає на репродуктивні запитання, виконує навчальні дії, що передбачають установлення відповідності, зіставлення, поєднання, доповнення, наслідування; самостійно виявляє проблему дослідження й вибирає із запропонованого переліку об’єкти / явища, властивості об’єктів / явищ, які можна дослідити; відчуває складнощі в об’єктивному аналізі діяльності інших осіб
достатній	7	усвідомлено шукає й опрацьовує інформацію; переважно змістовно й логічно відтворює її, ілюструючи окремі пояснення / аргументи прикладами, припускається неточностей у формулюванні проблеми й мети дослідження, виборі відповідних способів і засобів виконання його; здатний регулювати власний емоційний стан під час співпраці з іншими здобувачами освіти
	8	демонструє достатній рівень знань про виучуваний об’єкт / виучуване явище, зіставляє і порівнює за заданою ознакою інформацію, здобуту з різних джерел, аналізує її, переважно самостійно фіксує її в різних формах (текстовій, табличній, графічній, комбінованій тощо); зазнає окремих труднощів під час самостійного визначення мети й завдань

		дослідження відповідно до сформульованої проблеми; співпрацюючи в групі, регулює власний емоційний стан, толерантно реагує на зауваги й пропонови
	9	аналізує інформацію, отриману з різних джерел; використовує здобуті знання про виучуваний об'єкт / виучуване явище під час різних навчальних ситуацій, здебільшого аргументовано висновує на основі самостійно зроблених спостережень й експериментів, вмотивовано використовує відповідну термінологію; переважно об'єктивно аналізує власну діяльність, а також діяльність інших осіб
високий	10	визначає мету своєї діяльності й застосовує здобуті знання задля її досягнення; самостійно записує, узагальнює і представляє здобуту інформацію в різних формах; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами / явищами; чітко формулює проблему дослідження, аргументовано пояснює вибір об'єктів / явищ, властивостей об'єктів / явищ, які можна дослідити; регулює власний емоційний стан відповідно до умов спілкування
	11	інтерпретує здобуту інформацію, оцінює її за такими критеріями: повнота, достовірність, потрібність, доказовість тощо; використовує здобуті знання, набуті вміння й досвід задля розв'язання різних ситуацій, прогнозує способи застосування їх, визначає способи поліпшення власних результатів навчання, конструктивно й продуктивно співпрацює з іншими під час виконання різних видів навчальної діяльності
	12	інтерпретує й оцінює здобуту з різних джерел інформацію; виокремлює проблемні ситуації і вибирає ситуаційно доцільні способи й засоби розв'язання їх, прогнозує результат вирішення, об'єктивно та критично оцінює наслідки прийнятого рішення; ініціює співпрацю, конструктивно взаємодіє задля досягнення певного результату; виявляє здатність до самоосвіти й саморозвитку

Оцінюючи результати навчання учнів / учениць, потрібно бути об'єктивними й неупередженими. Під час організації і проведення оцінювання необхідно спиратися на чинні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затверджені Міністерством освіти і науки України.